

Univerzity by měly více přijímat zahraniční studenty a kolegy

Profesor Eric Godelier z francouzské École Polytechnique se v zimním semestru 2019/2020 na Fakultě elektrotechnické ČVUT podílel na výuce předmětu Historie věd a techniky a účastnil se mezinárodní konference k 100. výročí elektrifikace Československa, která se uskutečnila v listopadu 2019.

Můžete přiblížit obor, kterému se věnujete? Kde vidíte svůj přínos a svůj dosavadní největší úspěch?

Na École normale supérieure jsem studoval ekonomii a management. Byl jsem zklamán, že v tamní výuce tehdy chyběl nadhled a znalosti skutečných údajů o fungování ekonomiky a výrobních podniků. Chtěl jsem lépe porozumět každodenní výrobní činnosti, poznat praktiky podniků, jejich reprezentace a chování jejich zaměstnanců, a proto jsem si doplňoval vzdělání. Orientace na historii – když v té době již byla dobře rozvinutá business history – byla přirozená. Inspiroval mě přístup průkopníků École des Annales (Lucien Febvre, Marc Bloch a Fernand Braudel). Záměrem bylo historicky pracovat s importem konceptů, teorií, metod a dat z managementu, antropologie nebo jiných oborů, dělo se tak ve Francii stejně jako jinde v zahraničí, zejména v USA. Cílem podle École des Annales byl v historii vědy a techniky i business history multidisciplinární vědecký přístup, který odborníci přijímali. Avšak navzdory těmto proklamacím jak instituce, tak někteří kolegové novým směrům nebyli otevřeni, či jim přímo nepřáli. Výzvou proto vedle multidisciplinárního přístupu bylo propojit výzkumné otázky vzniklé ve velmi odlišných intelektuálních a oborových tradicích. Bylo velmi zajímavé koncipovat projekty a místa dialogu s dalšími odborníky z jiných, i odlišných oborů. V každém případě jsem chtěl výzkumy provádět s historickou perspektivou jak k tématům, tak i ke konkrétní studované problematice.

Po zkušenostech jsem se rozhodl zaměřit se v hospodářských dějinách a v historii techniky na studium navrhování a šíření nástrojů a modelů řízení. Z tohoto pohledu je mým největším úspěchem kniha a články o vývoji firemní kultury. Mám v tom jisté prvenství i množství ohlasů – jeden z mých článků k historii managementu je pátým nejčtenějším ve Francii, má více než milion online záznamů. Kromě toho jsem od roku 2007 s kolegyní Evou Chiapello rozvíjel výměnné vědecké programy s Indii, Čínou, Koreou a Japonskem. Více než 250 studentů využilo těchto programů mezi École Polytechnique a partnery IIM Ahmedabad, Indie, Univerzitou Jiaotong, Šanghaj, korejským Inchéon nebo Keio v Japonsku. Škoda, že doktorandi historie techniky z ČVUT se v nedávné minulosti těchto projektů nemohli účastnit. V letech 2004–2017 jsem jako děkan vedl Sciences

Humaines et Sociales (SHS) na École Polytechnique Paris, kde jsem předtím učil od roku 2002. Těto prestižní škole jsem věrný dosud, učím tam, vedu disertační práce a podporuji zahraniční kontakty SHS.

Jsou studenti a učitelé École Polytechnique motivováni k hostování, např. i na středoevropských univerzitách?

Ano, učitelé vyjíždějí do zahraničí často. A studenti této školy mají stále větší zájem studovat nebo část svého studia realizovat v cizině, odcházejí zejména do USA, méně do Evropy a Asie. Se střední Evropou máme jen velmi málo kontaktů. Jedna možnost, kterou jsme v akademickém roce 2016/2017 měli s týmem profesorky Marcely Efmertové na ČVUT dobře připravenou, bohužel administrativně nevyšla, ale to by se patrně mohlo brzy napravit.

prof. Eric Godelier

1987 – dokončil studia na École Normale Supérieure (ENS)

1995 – Ph.D. na École des Hautes Études en Sciences Sociales (EHESS) – dvojí kvalifikace historie a vědecké řízení

1999 – jmenování profesorem

2002 – vyučuje na École Polytechnique (EP)

2004–2017 – děkan Sciences Humaines et Sociales (SHS) na École Polytechnique

➤ **Ve výzkumu je dnes někdy nutné podstupovat větší riziko a přijímat i situace intelektuálního nepohodlí, aby se podařilo studovat nebo dokonce porozumět současným směrům vědy a techniky. Je to zjevně způsobeno individuálním uspořádáním, ale jako akademici musíme zajistit, aby akademické instituce nebyly příliš „normativní“. Musí najít prostředky k vytvoření provozních pravidel, která umožní jak kumulativní posílení znalostí, tak přijetí inovativnějších projektů.**

Kdo podporuje vaše cesty?

Pravidelně se těším z finanční podpory soukromých společností nebo z veřejného financování. Pro cesty do Prahy jsem využil především projektů France mobility – Barrande, které mi umožnily k vám pravidelně přijíždět.

Váš pobyt v České republice tedy není první, na Fakultě elektrotechnické působíte od konce 90. let. Jak se podle vás změnilo prostředí nejen v západní Evropě, ale i na českých vysokých školách?

Je vůbec obtížné analyzovat vývoj jednotlivých univerzit. Často se setkávám s tím, a to platí i pro ČVUT, že existují velmi kontrastní situace v tradičních, zejména evropských univerzitách a na univerzitách v zemích, které nyní hodně do výzkumu a výuky investují. Evropa musí být opatrná, aby nezůstala pozadu vůči Spojeným státům nebo Asii. Ve Francii akademici už více než třicet let v tomto směru varují své vlády. Existují u nás v této oblasti sice změny, ale ne příliš podstatné. V Asii jsou investice do vzdělávání a výzkumu pozitivně dynamické a především v dlouhodobé vizi. Co mě znepokojuje, je vzestup nacionalismu, xenofobie a dokonce i rasismu i na akademické půdě. Jsme svědky vzednutí populistických reflexů a často i jakýchsi forem „státní“ sebezáchovy. To však právě představuje hrozbu pro univerzity nebo výzkum, obojí si musí zachovat své ambice kulturní a intelektuální otevřenosti. Do toho patří i to, že univerzity by měly více přijímat zahraniční studenty a kolegy a debatovat o vědeckých problémech bez cenzury nebo bez zásahů z mimovědeckých oblastí.

Jací jsou dnešní studenti v porovnání s dobou, kdy jste studoval vy?

Můj nepochybný pocit je, že ve výzkumu je dnes někdy nutné podstupovat větší riziko a přijímat i situace intelektuálního nepohodlí, aby se podařilo studovat nebo dokonce porozumět současným směrům vědy a techniky. Je to zjevně způsobeno individuálním uspořádáním, ale jako aka-

demi musíme zajistit, aby akademické instituce nebyly příliš „normativní“. Musí najít prostředky k vytvoření provozních pravidel, která umožní jak kumulativní posílení znalostí, tak přijetí inovativnějších projektů.

Jak hodnotíte prostředí ČVUT? Je rozdíl ve formě výuky oproti pařížské škole?

Nejsem plně obeznán se strukturou a detaily činnosti všech fakult ČVUT, takže tady budu těžko srovnávat. Studenti École Polytechnique patří v zásadě mezi nejlepší z generace. Byli vybráni prostřednictvím speciálních přípravných středoškolských tříd a velmi tvrdě selektivní, i mezinárodní, soutěže. Učí se velmi rychle a mají velmi dobrou úroveň i ve vědeckém bádání. Na druhé straně sice vědí, jak řešit složité úkoly, ale jsou učitelé občas káráni, že nevědí, jak formulovat nové výzkumné problémy. École Polytechnique proto v průběhu posledních deseti let mění s úspěchem formy výuky a podmínky studia. Stále více studentů tak provádí výzkum prostřednictvím magisterských a zejména doktorských programů.

Můžete zhodnotit spolupráci s Fakultou elektrotechnickou a její Historickou laboratoří (elektro)techniky? Budete v ní pokračovat?

S profesorkou Marcelou Efmertovou jsme úspěšně dokončili několik výzkumů, podpořených nejen projekty France mobility, ale i Francouzskou ambasádou v Praze a Francouzským výzkumným centrem pro sociální vědy se sídlem v Praze. Tam jsme se spolu před dvaceti lety poznali. Úspěchem naší vědecké spolupráce bylo i její ocenění, a to udělení státního francouzského vyznamenání Řádu akademických palem. Dále to byla spolupráce na velké konferenci z historie elektrotechniky věnované v podstatě i šedesátému výročí FEL v roce 2010, vydání publikace porovnávající technické vzdělávání ve světě ve vědeckém nakladatelství Peter Lang v Bruselu a nyní například silná účast se dvěma sek-

cemi českých kolegů včetně doktorandů na Pařížském kongresu business history, který jsem v září 2019 vedl jako prezident. Česká účast na kongresu pomohla k naší spolupráci přitáhnout další francouzské vědce i z mimopařížských institucí. Očekávám, že tato síť výzkumných pracovníků v oblasti historie věd a techniky a business history se bude dále rozšiřovat a posilovat a umožní i křížovou spolupráci na větších projektech, např. na světovém kongresu WEHC 2021 v Paříži, a na vedení dizertací v double degree programech.

Na kterou oblast výuky kladete větší důraz při přednáškách v Praze?

Logicky na historii vědeckých a technických společností, na vývoj technického školství, na transfer poznatků a modelů řízení a konečně na otázku vědeckých, technických a ekonomických elit. Historicky dlouhodobé a úzké vztahy mezi Francií a českými zeměmi, Československem či nyní Českou republikou, představují velmi zajímavý rámec pro analýzy a pochopení těchto historických vazeb.

Na co ze svého pobytu na ČVUT budete rád vzpomínat?

Mám velmi hezké vzpomínky. Praha a české země mě vždy přitahovaly a na ČVUT jsem byl pokaždé vítán. Politická, ekonomická a vědeckotechnická historie této země v srdci Evropy je nesmírně zajímavá i od konce druhé světové války a zejména i díky roku 1968, Pražskému jaru a Sametové revoluci. Dovolím si tvrdit, že znám nejen částečně její historii, inspirativní literaturu – například díla Milana Kundery, Franze Kafky či Bohumila Hrabala, ale díky cestám po Čechách znám i technicky významné stavby strojírenských podniků, například Škodu v Plzni, dříve spolupracující se Schneider-Creusot, kaskády vodních elektráren na Vltavě nebo krásy architektury – v roce 150. výročí narození Adolfa Loose – třeba Müllerovu vilu v Praze.

Připravila: Mgr. Nádía Bitar, FEL
[Foto: Petr Neugebauer, FEL]